

5. Капустина А. Н. Многофакторная личностная методика Р. Кеттелла : учеб.-метод. пособие / А. Н. Капустина. – СПб. : Речь, 2006. – 104 с.
Kapustina A. N. Mnogofaktornaia lichnostnaia metodika R. Kettella : ucheb.-metod. posobiie [R. Cattell's multifactor personal technique] / A. N. Kapustina. – SPb. : Rech, 2006. – 104 s.
6. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – 2-е изд. – СПб. : Питер ; М. : Смысл, 2003. – 860 с.
Khekhauzen Kh. Motivatsiia i deiatelnost [Motivation and activities] / Kh. Khekhauzen. – 2-e izd. – SPb. : Piter ; M. : Smysl, 2003. – 860 s.
7. Циринг Д. А. Психология выученной беспомощности : учеб. пособие / Д. А. Циринг. – М. : Академия, 2005. – 120 с.
Tsiring D. A. Psikhologiiia vyuchennoi bespomoshchnosti : ucheb. posobiie [Psychology of learned helplessness] / D. A. Tsiring. – M. : Akademiia, 2005. – 120 s.
8. Циринг Д. А. Психология личностной беспомощности: исследование уровней субъектности / Д. А. Циринг. – М. : Изд. центр «Академия», 2010. – 410 с.
Tsiring D. Psikhologiiia lichnostnoi bespomoshchnosti: issledovaniie urovnei subiektnosti [Psychology of personal helplessness: a study of subjectivity levels] / D. Tsiring. – M. : Izd. tsentr "Akademiia", 2010. – 410 s.
9. Seligman M. E. P. Helplessness: on depression, development, and death / M. E. P. Seligman. – New York : W. H. Freeman, Xxxv, 1992. – 250 p.

УДК 81'59

Л. В. Засекіна

Received February 02, 2015;

Revised March 12, 2016;

Accepted April 26, 2016.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕГАТИВНИХ VS. ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ ПАМ'ЯТІ

У статті відображено результати теоретичного й емпіричного досліджень репрезентації життєвих подій у пам'яті особистості. Встановлено відмінності між автобіографічною й травматичною пам'яттю на основі розмежування емоційно негативних і травматичних подій. Емпірично доведено пропозиціональну репрезентацію життєвих подій у пам'яті особи та визначено специфіку пропозиціональних структурних елементів окремо для травматичних і негативних подій. Це свідчить про відмінності у збереженні та відтворенні цих подій, що може відігравати значну роль у лікуванні ПТСР. З'ясовано, що в осіб без ПТСР переважають елементи екстернального агента під час відтворення травматичних подій порівняно із негативними, що свідчить про врахування об'єктивних чин-

ників цієї події й послаблення власної ролі в травмувальній ситуації, усвідомленого прожиття цієї ситуації. Під час відтворення травматичних подій порівняно із негативними збільшується кількість речень у наративі, що свідчить про легше запам'ятовування й відтворення травматичної події. Визначено значущі кореляційні зв'язки між показниками екстернального агента з усіма психолінгвістичними показниками: кількістю слів та речень у наративі, лексичною різноманітністю, екстернальним об'єктом, відношенням (предикатом) та часом. Це підтверджує наше припущення про те, що зосередження на екстернальному агентові (а не на собі) у відтворенні травматичної події дає змогу врахувати всі об'єктивні чинники цієї події, осмислити її, уникнути почуття провини та власної ролі у травмувальній ситуації й запобігти розвитку ПТСР. Перспективним убачаємо дослідження наративів осіб із ПТСР, пропозиціональна структура яких дасть змогу зрозуміти особливості репрезентації травматичних подій у поєднанні їх із ПТСР.

Ключові слова: травматична пам'ять, автобіографічна пам'ять, травматичні події, емоційно негативні події, пропозиціональні структурні елементи.

Zasiekina L. V. Representation of Negative vs. Traumatic events in Individual Memory. The results of theoretical and experimental research of life events representation in individual memory are highlighted in the article. The differences between autobiographical and traumatic memory based on differentiation of emotionally negative and traumatic events were established. The differences in the propositional structures of representation separate emotionally negative and traumatic events were revealed. The differences show the specifics of coding and encoding traumatic events which leads to the specifics in their recalling. This fact can play the important role for treating PTSD. The predominance of external agent in traumatic events vs. negative events representation was revealed. It shows the awareness of different objective factors of the traumatic event and traumatic situation. The external agents in traumatic events representation are accompanied with the higher number of sentences, which proves the idea about vividness and easiness of traumatic events recalling. The correlation between external agent and different propositional structural elements (attitude, external object, time) and psycholinguistic indices (number of words and sentences, lexical density) were revealed. It is in line with the idea about deep awareness of traumatic situation, diminishing the internal role and personal significance in traumatic event, which decreases the feeling of guilt and impedes development of PTSD. The future research will study the differences in traumatic events representation among individuals with PTSD which can improve the techniques for PTSD treatment.

Keywords: autobiographical memory, traumatic memory, emotionally negative events, traumatic event, propositional structural elements.

Засекина Л. В. Репрезентация негативных vs. травматических событий в индивидуальной памяти. В статье отображены результаты теоретического и эмпирического исследований репрезентации жизненных событий в индивидуальной памяти. Установлены отличия между травматической и автобиографи-

ческой памятью на основе различения травматических и эмоционально негативных событий. Эмпирически доказаны пропозициональная репрезентация жизненных событий в памяти и отличия в пропозициональных структурных элементах в репрезентациях негативных и травматических событий. Эти отличия свидетельствуют о специфике репрезентации и воспроизведения этих событий, что может играть важную роль в лечении ПТСР. Установлено доминирование экстернального агента в воспроизведении травматических событий по сравнению с эмоционально негативными событиями лицами без ПТСР. Это свидетельствует о глубоком осмыслении травматической ситуации в целом и всех объективных факторов в частности. При воспроизведении травматических событий также наблюдается увеличение количества предложений в нарративе, что свидетельствует о более легком воспроизведении травматического события по сравнению с негативным. Также установлены корреляционные связи экстернального объекта с другими пропозициональными структурными элементами и психолингвистическими показателями: количеством слов и предложений, лексической вариативностью, отношением (предикатом), экстернальным объектом и временем. Это подтверждает наше допущение о том, что фокусирование внимания на экстернальном агенте (а не на себе) при воспроизведении травмирующей ситуации сопровождается осмыслением целостной ситуации, уменьшением собственной роли и чувства вины относительно травматического события, что в результате препятствует развитию ПТСР. Перспективным считаем исследование репрезентации травматических событий в памяти лиц с ПТСР, что позволит повысить эффективность психотерапевтических программ для лечения ПТСР.

Ключевые слова: автобиографическая память, травматическая память, травматические события, эмоционально негативные события, пропозициональные структурные элементы.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження автобіографічної пам'яті становлять левову частку сучасних наукових пошуків у галузі психології пам'яті. Це пов'язано із загальною тенденцією вивчення пізнавальних процесів людини, які дають змогу психічно відображати й упорядковувати знання про навколишній світ, а також із прагненням психологів застосувати результати лабораторних досліджень у реалії психічного здоров'я та підвищення якості життя.

Автобіографічна пам'ять як предмет психологічних досліджень якнайкраще дає змогу застосувати гумбольдську модель розвитку науки в суспільстві: високоточні експериментальні дослідження пам'яті із використанням сучасного інструментарію нейроіміджингу з подальшим практичним застосуванням результатів цих досліджень для психологічної допомоги людям із травматичними спогадами, ін-

трузіями і флешбеками як супровідними симптомами посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

Попри активізацію досліджень автобіографічної пам'яті, зокрема травматичної та емоційної пам'яті, не існує чітких критеріїв для розмежування цих видів, а також чітких дефініцій. Це призводить не лише до термінологічної плутанини в теоретичному вивченні проблеми, а й до прикладних проблем психотерапії й психологічного супроводу осіб із ПТСР. Так, деякі вчені ототожнюють травматичну пам'ять із ПТСР [3], ігноруючи той факт, що близько 30 % осіб, які пережили травматичну подію в житті, самостійно переживають стан горя, втрати чи іншого серйозного емоційного потрясіння, повертаючись до нормального життя без психологічного втручання.

У деяких дослідженнях травматична пам'ять відокремлюється від автобіографічної й розглядається як психічний контейнер для травматичних подій [2]. При цьому стирається межа між автобіографічною пам'яттю, наповненою негативними емоційними подіями і власне травматичними як потенційними чинниками ПТСР. Беручи за основу визначення автобіографічної пам'яті як психічного процесу відбиття, збереження й відтворення життєвих подій, які є значущими для особи, вважаємо за потрібне чітко розмежувати негативні події як емпіричні референти автобіографічної пам'яті та травматичні події як одиниці травматичної пам'яті, що надалі дасть змогу зрозуміти природу травматичної пам'яті та чинники її трансформації у ПТСР.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та емпірично вивчити відмінності в репрезентації травматичних й емоційно негативних життєвих подій в індивідуальній пам'яті.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У низці зарубіжних досліджень травматичні й негативні події ототожнюються, при цьому зазначається їх майже однаковий руйнівний вплив на психічне здоров'я та якість життя індивіда [2]. Однак деякі дослідники, визначаючи частотність, із якою люди переживають різні життєві події, виокремлюють три види останніх: позитивні, негативні, травматичні [11]. Найчастіше особи розповідають про позитивні події, трохи рідше – про негативні, а найменш частотними є травматичні події. Існує також класифікація життєвих подій, представлена двома великими групами: травматичним досвідом і нетравматичним досвідом. Останній представлений позитивними, негативними й нейтральними життєвими подіями. Серед основних аргументів для виокремлення цих подій

учені визначають різні об'єктивні характеристики, а також особливості зберігання цих подій у пам'яті, їхній вплив на утворення й перебіг ПТСР, а також нейропсихологічні властивості активації мозку впродовж травматичних і нетравматичних спогадів [4; 11; 12].

Негативні й позитивні життєві події як емпіричні референти автобіографічної пам'яті розрізняються передусім за гедоністичним полюсом. Вони повною мірою задовольняють основні потреби й цілі індивіда, і внаслідок цього виникають приємні емоції. Негативні події руйнують провідні очікування й викликають негативні емоції жалю, розчарування, образи тощо. Багато життєвих подій мають нейтральну валентність, оскільки не несуть чіткого гедоністичного забарвлення. Ці події пов'язані переважно зі щоденною рутинною активністю. Водночас трактування цих подій як життєвих у зарубіжній літературі йде у супереч радянській традиції визначення життєвих подій як складників автобіографічної пам'яті. Так, послідовники школи С. Л. Рубінштейна тлумачать життєві події як такі, що мають особистісну значущість для людини, тому відповідно забарвлюються в позитивний або негативний емоційний полюс [7]. Відповідно рутинна активність часто виконується «на автопілоті» й не несе особистісного навантаження для смислової сфери людини. Така думка суголосна провідній ідеї однієї із сучасних російських дослідниць автобіографічної пам'яті В. Нуркової, яка тлумачить останню як пізнавальний процес, що детермінується соціальною взаємодією та культурно-історичними практиками [8]. Відповідно життєві події мають не лише індивідуальний відбиток, значущий для особистості, а й забарвлення тієї історії, культури та мови, які людина представляє.

Такі думки знаходимо також у зарубіжних дослідженнях історичної травми. Наприклад, результати дослідження Дж. Пенебейкера свідчать про те, що жертви голокосту, які приховували свої травматичні переживання від інших (не проговорювали їх із близькими та психотерапевтом) і мали внаслідок цього когнітивні, емоційні, поведінкові проблеми, ненавмисно передавали ці проблеми своїм прямим нащадкам, адже останні, спостерігаючи за проблемною поведінкою, майже повністю її моделювали [9].

Цікавим є психоаналітичний підхід до дослідження історичної травми та передачі її від покоління до покоління: батьки, називаючи власних дітей іменами своїх загиблих батьків для вшанування їхньої пам'яті, часто промовляючи ці імена, транслюють на дітей неусвідом-

лену образу, іноді приховану злість на своїх батьків за те, що останні їх колись полишили, навіть якщо це сталося внаслідок нещасного випадку [10]. Отже, автобіографічна пам'ять, як і травматична, має культурно-історичну природу, адже людина – це істота, вкарбована в активне соціальне життя.

Попри існування спроб відмежувати негативні події від травматичних, у зарубіжній і вітчизняній літературі відсутні чіткі критерії для цього. У нашому дослідженні ми скористалися опитувальником The Traumatic Life Questionnaire (TLEQ), що його розробив Е. Кубані для визначення травматичних подій, які пережила людина у своєму житті [5]. Опитувальник містить перелік із 22 травматичних подій: природні лиха, автокатастрофи, воєнні дії, смерть близької людини, фізичне чи сексуальне насилля, загроза для життя чи здоров'я, хвороба і т. ін. Цей опитувальник – гарний інструмент для визначення особливостей травматичної пам'яті в особи, яка не має симптомів ПТСР.

У своїх дослідженнях ми чітко відмежовуємо травматичну й автобіографічну пам'ять, беручи до уваги ідеї трьох провідних підходів до дослідження пам'яті: теорія травми (trauma theory), теорія відмінностей травматичної пам'яті (trauma superiority theory), теорія еквівалентності травматичної пам'яті (trauma equivalency theory) [11]. Відповідно до перших двох підходів, травматична пам'ять має низку особливостей (наприклад, яскравість, роль сенсорних модальностей, легкість відтворення), які її вирізняють з-поміж інших видів пам'яті, зокрема автобіографічної. Також існує думка, що травматичні події по-особливому кодуються й відповідно репрезентуються в пам'яті інакше, ніж автобіографічні, відповідно під час їх відтворення залучаються також зовсім інші механізми й процеси.

Теорія еквівалентності пам'яті ґрунтується на загальній моделі пошуку інформації та її відтворення, що її представили Д. Бобров і Д. Норман [6]. Відповідно до цього, відтворення травматичних подій підпорядковується загальним законам функціонування пам'яті як вищого психічного процесу, а отже немає потреби для виокремлення травматичної пам'яті з-поміж інших.

Для перевірки цих теоретичних припущень наше емпіричне дослідження було спрямоване на вивчення особливостей репрезентації негативних та травматичних подій, що далі дасть змогу говорити про різні «контейнери» для їх зберігання: контейнер автобіографічної

пам'яті для негативних подій та травматичної пам'яті для подій травматичних.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Результати, представлені у статті, є фрагментом комплексного дослідження травматичної пам'яті, здійсненого в лабораторії когнітивних досліджень державного університету Оклахоми (США) у межах наукового стажування Fulbright Scholar Exchange Program (2015–2016). Вибірку склало 62 студенти університету, які були залучені методом випадкового відбору з допомогою SONA system факультету психології.

Дослідження здійснювалося у програмі Survey Monkey. Студенти зазначали вік, який коливається в діапазоні 20–25 років. Такий вік для вивчення життєвих подій обрано з урахуванням результатів дослідження автобіографічної пам'яті студентів і осіб похилого віку. Відповідно до цих результатів у вибірці студентів не існує чіткого переважання позитивних чи негативних подій, тоді як у вибірці осіб похилого віку спостерігається тяжіння в бік переважання позитивної життєвої події [10]. На нашу думку, студентський (юнацький) вік дає змогу уникнути впливу вікового критерію на відтворення негативних або травматичних подій та переважання одного виду.

Для діагностики ПТСР ми використали Short Screening Scale, яка представлена сімома запитаннями, що ґрунтуються на симптоматиці й постановці діагнозу ПТСР відповідно до DSM-V. Серед цих запитань чотири стосуються поведінкової стратегії уникнення, а два – гіперзбудження. Якщо досліджуваний дав чотири стверджувальні відповіді, з ним проводиться додаткове уточнювальне інтерв'ю для остаточного визначення ПТСР.

Автобіографічна пам'ять вивчалася за допомогою наративу. Студентам надавали інструкцію (методом випадкового відбору) написати наратив про травматичну чи негативну або позитивну життєву подію (не менше 20 речень). У цій статті представлено результати дослідження лише наративів про травматичні та негативні життєві події. Для аналізу наративів ми використовували комп'ютерну програму TEXTANZ, за допомогою якої визначали кількість слів у тексті, середній показник довжини речення (кількість слів), коефіцієнт словникової різноманітності. Окрім цього, здійснювався пропозиціональний аналіз, відповідно до пропозиціональної моделі пам'яті Дж. Андерсона [1]. Структура пропозицій у цій моделі має такий вигляд: факт

(інтернальний/екстернальний агент, відношення (предикат), інтернальний/екстернальний об'єкт та контекст (час і місце).

Наприклад, *важлива подія сталася зі мною під час навчання у школі*.

У запропонованому реченні виділяємо таку структуру пропозиції: сталася (важлива подія; мною, навчання у школі): відношення, екстернальний агент, інтернальний об'єкт, час [12].

Після пропозиціонального аналізу тексту визначався середній показник частотності всіх структурних елементів пропозицій. До пропозиціонального аналізу було також залучено експерта із філологічною освітою. Експерт не був ознайомлений із завданнями дослідження і здійснював пропозиціональний аналіз близько 20 % наративів (13 текстів), корпус яких формувався випадково. Враховуючи критерій Каппа Кохена, який становить 0,779 на рівні значущості 0,001, можна зробити висновок про надійність отриманих результатів.

Для уникнення суб'єктивних критеріїв для розмежування негативних і травматичних подій ми відбирали наративи лише тих осіб, які не мають ПТСР. Отже, особливості репрезентації травматичних і негативних подій вивчалися лише на основі об'єктивних критеріїв: приналежність описаної події до наявних 22 груп травматичних подій в опитувальнику The Traumatic Life Questionnaire (TLEQ). Якщо описана подія належала до виду травматичних подій, вона тлумачилася як травматична, в іншому разі – як негативна (наприклад, випадок алергічної реакції близької людини без загрози для життя і здоров'я в таборі відпочинку).

Враховуючи нечисленність виділених груп осіб без ПТСР із наративами про негативні події (8 осіб) та травматичні події (15 осіб) було використано непараметричний метод порівняння незалежних вибірок Kruskal-Wallis Test. Відмінності у структурі пропозицій відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності пропозиціональної структури репрезентації травматичних і негативних подій у пам'яті

Психолінгвістичні показники	Репрезентація травматичних подій, M ± SD	Репрезентація емоційно негативних подій, M ± SD	H	P
Кількість речень	24,00 ± 5,17	21,00 ± 5,76	6,98	0,02
Екстернальний агент	26,93 ± 10,11	21,75 ± 9,38	6,29	0,05

Як видно з таблиці 1, існують значущі відмінності в репрезентації травматичних і негативних подій у показниках кількості речень, екстернального агента. Більша кількість речень у відтворенні травматичних подій суголосна ідеям теорії відмінностей травматичної пам'яті, відповідно до якої спеціальні засоби кодування травматичної пам'яті сприяють кращому запам'ятовуванню травматичних подій і надалі виконують захисну функцію для особи: допомагають уникнути подібних подій у майбутньому [11]. Цікавим є також встановлення вищого показника екстернального агента при відтворенні травматичних подій, що також може відігравати свого роду роль захисного механізму, применшуючи власну роль у тій трагедії, яка сталася. Нагадаємо, що досліджуваними були особи, які не мають ПТСР, тобто не страждають на комплекс провини внаслідок того, що трапалося. На нашу думку, фокусування на екстернальному агенті під час відтворення травматичної події – важлива передумова уникнення ПТСР після переживання травматичної ситуації. Для перевірки цього припущення потрібно здійснити подальше дослідження репрезентації травматичних і емоційно негативних подій в осіб із ПТСР.

Наявність значущих відмінностей у показниках екстернального агента в пропозиціональній репрезентації травматичних і негативних подій спонукала нас до встановлення можливих кореляційних зв'язків цього структурного елемента пропозицій з іншими психолінгвістичними показниками (див. табл. 2). Враховуючи відхилення даних від нормального розподілу, ми використали коефіцієнт Спірмена.

Таблиця 2

Кореляційні зв'язки між екстернальним агентом та психолінгвістичними показниками травматичних і емоційно негативних наративів

Психолінгвістичний показник	Екстернальний агент
Кількість слів	0,652**
Кількість речень	0,577**
Лексична різноманітність	0,545**
Відношення (предикат)	0,761**
Екстернальний об'єкт	0,495**
Час	0,564**

Як видно з таблиці 2, спостерігаються значущі кореляційні зв'язки між показниками екстернального агента та кількістю слів, речень, лексичною різноманітністю, відношенням, екстернальним об'єктом та часом. Таким чином, фокусування уваги на зовнішніх елементах

травматичної ситуації з униканням себе як головного суб'єкта (інтернального агента) чи навіть об'єкта (як пасивної жертви) травматичної ситуації, дає змогу уникнути травмувального впливу й запобігти трансформації травматичної пам'яті в ПТСР.

Результати проведеного теоретичного й емпіричного дослідження дають змогу дійти таких **висновків**. По-перше, існують відмінності в репрезентаціях травматичних і негативних подій у пам'яті осіб без діагнозу ПТСР, що дає змогу розмежувати ці події та блоки пам'яті, у яких вони зберігаються. Краще відтворюються травматичні події порівняно із негативними, а також спостерігаються вищі показники екстернального агента під час відтворення травматичних подій осіб без ПТСР, що вказує на відсутність комплексу провини та врахування всіх об'єктивних чинників травматичної події. По-друге, існують значущі кореляційні зв'язки між екстернальним агентом та майже всіма психолінгвістичними показниками наративів. Це означає, що чим більше людина фокусується на різних елементах ситуації (а не лише на собі) у наративі, тим багатший наратив породжується: за кількістю слів, різноманітними лексичними одиницями й реченнями. **Перспективним** вважаємо дослідження наративів осіб із ПТСР, пропозиціональна структура яких дасть змогу зрозуміти особливості репрезентації травматичних подій у поєднанні їх із ПТСР. Відповідно подальша психотерапевтична робота може спрямовуватися на вирівнювання пропозиціональних моделей зберігання й відтворення травматичних подій у житті людини та лікування ПТСР.

Література

1. Anderson J. R. A theory sentence memory as part of a general theory of memory / J. R. Anderson, R. Budson, L. M. Reder // Journal of memory and language. – 2001. – Vol. 45. – P. 337–367.
2. Autobiographical memory for stressful events, traumatic memory and posttraumatic stress disorder: a systematic review / P. L. Lorenzoni, G. L. T. Silva, M. P. Polletto, Ch. H. Kristensen // Avancesen Psychologia Lationoamericana. – 2014. – Vol. 32 (3). – P. 361–376.
3. Berntsen D. Two versions of life: emotionally negative and positive life events have different roles in the organization of life story and identity / D. Berntsen, D. C. Rubin, I. C. Siegler // Emotion. – 2000. – Vol. 11 (15). – P. 1190–1201.
4. Brewin C. R. Autobiographical memory for trauma: Update on four controversies / C. R. Brewin // Memory. – 2007. – Vol. 15 (3). – P. 227–248.
5. Development and preliminary validation of a brief broad-spectrum measure of trauma exposure: the traumatic life events questionnaire / E. S. Kubany, S. N. Haynes, M. B. Leisen et al. // Psychological Assessment. – 2000. – Vol. 12. – P. 210–224.

6. Norman D. A. Description: n intermediate stage in memory retrieval / D. A. Norman, D. G. Bobrov // *Cognitive Psychology*. – 1979. – Vol. 11. – P. 107–123.
7. Nourkova V. V. Why historical becomes personal? Spontaneous historical content of individual autobiographical memory / V. V. Nourkova, D. M. Bernstein ; Y. Zinchenko, V. Petrenko (eds.). – Moscow : Lomonosov State University, 2010. – P. 1–21.
8. Nurkova V. Biography becomes autobiography: Distorting the subjective past / V. Nurkova, D. M. Bernstein, E. F. Loftus // *The American Journal of psychology*. – 2014. – Vol. 117, No 1. – P. 65–80.
9. Pennebaker J. *The secret life of pronouns: what our words say about us* / J. Pennebaker. – New York : Bloomsbury Publishing, 2011. – 511 p.
10. Rubin D. C. *Remembering our past: Studies in autobiographical memory* / D. C. Rubin. – Cambridge, UK : Cambridge University Press, 1995. – 441 p.
11. Sotgiu I. Why autobiographical memories for traumatic and emotional events might differ: theoretical arguments and empirical evidence / I. Sotgiu, M. L. Rusconi // *The Journal of Psychology*. – 2014. – Vol. 148 (5). – P. 523–547.
12. Zasiékina L. Psycholinguistic reorganization of individual traumatic memory / L. Zasiékina // *East European Journal of Psycholinguistics*. – 2014. – Vol. 2. – P. 87–94.

УДК 159.922.4

O. V. Kykhtyuk, A. V. Kulchytska, O. A. Solovei

Received February 02, 2015;

Revised March 12, 2016;

Accepted April 26, 2016.

PSYCHOLINGUISTIC PECULIARITIES OF PERSONAL ETHNIC TOLERANCE/INTOLERANCE

Psycholinguistic peculiarities of personal ethnic tolerance/intolerance manifestation. The article is devoted to analysis of theoretical and empirical research psycholinguistic markers manifestation of ethnic tolerance/intolerance students.

The basic approaches to definitions of ethnic tolerance, ethnic identity, ethnic prejudices and ethnic stereotypes are analyzed. The characteristic features of ethnic tolerance/intolerance, levels of ethnic identity, the relationship with the level of ethnic tolerance of ethnic identity cards are revealed. Empirical research involved the definition of social distance in relation to a representative of an ethnic group according to the social role that is acceptable to subjects in interaction, determine the type of ethnic identity of respondents and identify psycholinguistic markers manifestation of ethnic intolerance against members of ethnic communities in relation to